

Puolangan kunnan omaishoidon tuen myöntämisperusteet, hoitopalkkiot ja omaishoitajan vapaan järjestäminen 1.3.2020 alkaen

Omaishoidon tuki

Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan tulee huolehtia määrärahojensa puitteissa. Tuen myöntäminen perustuu kunnan harkintaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992)3 §:n mukaan kunnan on osoitettava voimavaroja valtionosuuden perusteena olevaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Omaishoitajille maksettavien hoitopalkkioiden määrästä ja alimmista hoitopalkkioista säädetään omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) 5 §:ssä. Lain 6 §:n mukaan hoitopalkkioita tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Vuodelle 2020 vahvistettu palkkakerroin on 1,446. Omaishoidon tuen hoitopalkkion vähimmäismäärä on **1.3.2020** lukien **408,09** € kuukaudessa ja hoidollisesti raskaan siirtymä vaiheen aikana maksettava hoitopalkkio on vähintään **816,18** € kuukaudessa.

Hoitopalkkion määrän tarkistus palkkakertoimen muutosta vastaavasti tehdään voimassa oleviin omaishoitajasopimuksiin. Hoitopalkkioiden n **2,05** prosentin korotus tehdään **1.3.2020** lukien myös omaishoidon tukena järjestettävän sijaishoidon palkkioihin. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulaki sisältää säännöksen, jonka mukaan asiakasmaksujen muutokset (euromäärät) sidotaan indekseihin, joiden muutosten perusteella maksut muuttuvat joka toinen vuosi.

Omaishoitajalle järjestettävä valmennus ja koulutus

Omaishoitolain 3 a §:n mukaan (511/2016) kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja/tai koulutusta hoitotehtävää varten. Tarve valmennukselle ja/tai koulutukselle arvioidaan osana palvelutarpeen arviota ja se tulee kirjata omaishoitotosopimukseen. Valmennukseen osallistuminen ei edellytä omaishoitotosopimusta. Valmennus toteutetaan yhteistyössä Terveystalo Oy:n kanssa.

Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastus

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastus sekä hänen hyvinvointia ja hoitotehtäväänsä tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja (laki omaishoidontuesta 3 a §).

Omaishoidon tuesta annetun lain 3 §:n mukaan yleiset myöntämisperusteet

- henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotioloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa
- hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palvelujen avulla
- hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia

- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävä
- hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva
- tuen myöntäminen arvioidaan olevan hoidettava edun mukainen

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, johon kuuluvat hoidettavalle annettavat tarvittavat palvelut sekä omaishoitajalle annettava hoitopalkkio, vapaa ja omaishoitoa tukevat palvelut, jotka määritellään hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Omaishoidon tuen järjestämisestä vastaa hoidettavan kotikunta.

Omaishoidon tuen myöntäminen

Omaishoidon tuki myönnetään hakemuksen jättämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Hoidon tarve ja hoidon sitovuus arvioidaan asiakkaan luo tehtävän kotikäynnin avulla. Kotikäynnin suorittaa moniammatillinen työntekijäpari. Palkkion tasoa määriteltäessä apuvälineenä käytetään suuntaa antavina apuneuvoina mm. RAVA - toimintakykyindeksiä hoidettavan fyysisen toimintakyvyn mittaamiseen ja MMSE -muistitestiä kognitiivisen toimintakyvyn mittaamiseen. Haastattelun ja havainnoinnin lisäksi voidaan tarvittaessa tehdä muita testejä tai tutkimuksia.

Omaishoidon tuesta päättävä viranhaltija voi käyttää päätöstä tehdessään harkintaa huomioiden hoidettavan ja hoitajan kokonaistilanteen. Hoidon ja huolenpidon tarve selvitetään kaikissa tapauksissa yksilöllisesti. Omaishoitajana voi olla hoidettavan omainen tai muu laissa määritelty läheinen henkilö, jonka hoidettava hyväksyy hoitajakseen. Hoitajaksi voidaan ottaa henkilö, joka kuntonsa ja terveydentilansa puolesta kykenee kantamaan kokonaisvastuun hoidettavasta. Omaishoidon tukea ei myönnetä, mikäli hoitajalla on päivittäisiä toimintoja haittaava dementoiva sairaus, mielenterveyden ongelma, päihteiden väärinkäyttöä tai jos hoitajan terveydentila rajoittaa häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka rinnalle voitaisiin järjestää riittävä määrä hoidettavalle tulevia palveluja ja tukea.

Omaishoidon tuki voidaan keskeyttää tai lopettaa, jos sopimuksen jatkaminen ei ole hoidettavan edun mukaista vaarantaa hoitajan tai hoidettavan terveyden tai turvallisuuden tai hoito käy tarpeettomaksi.

Tarvittaessa voidaan omaishoitajaa pyytää toimittamaan terveydentilastaan lääkärinlausunto, joka sisältää kannanoton hoitajan toimintakyvystä. Omaishoidon tukea ei makseta palvelutalossa, hoitokodissa, yksityisissä tai niihin verrattavissa palvelukodeissa asuvista hoidettavista.

Omaishoidon tukea koskeva sopimus

Omaishoitosopimuksella tarkoitetaan hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan välistä toimeksiantosopimusta omaishoidon järjestämisestä. Omaishoitolain mukaiseen toimeksiantosopimukseen sisältyy aina hoitopalkkio. Sopimuksen liitteenä on oltava hoito- ja palvelusuunnitelma. Omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittamassa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan.

Omaishoitosopimukset ovat voimassa toistaiseksi, ellei ole erityistä syytä tehdä määräaikaista sopimusta. Omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaissa. Kunnan on otettava tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukainen vakuutus hoitajalle. Omaishoidon tuen palkkio on verotettavaa tuloa.

Hoito- ja palvelusuunnitelma

Omaishoidon tuesta on laadittava yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma. Suunnitelmaan tulee kirjata:

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö sekä
- miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana

Hoito- ja palvelusuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa. Kotihoidon palvelumaksut määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) perusteella.

Omaishoitajalle järjestettävä vapaa

Omaishoidon tukilain 4 §:n mukaan kunnan kanssa sopimuksen tehneellä omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme (3) vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Mikäli omaishoito keskeytyy hoidettavasta johtuvasta syystä tilapäisesti yli seitsemän vuorokautta kalenterikuukauden aikana, oikeutta vapaaseen ei siltä kalenteri kuukaudelta synny. Omaishoitaja voi halutessaan vaihtaa vapaa vuorokauden yhtä vuorokautta lyhyempään vapaaseen. Kunnan on järjestettävä omaishoitajan vapaan ajalle tarkoituksen mukainen hoito ja siitä on neuvoteltava hoidettavan kanssa. Omaishoitajan vapaa suunnitellaan yksilöllisesti kunkin omaishoitajan ja -hoidettavan tilanteeseen sopivaksi. Hoidettavalla tai omaishoitajalla ei ole ehdotonta oikeutta valita vapaan aikaista hoitomuotoa.

Omaishoitaja voi pitää vapaansa kuukausittain tai hän voi säästää niitä ja pitää kerralla useampia päiviä. Vapaat tulee käyttää kuitenkin kalenterivuosittain. Poikkeuksena joulukuun vapaat, jotka voi pitää viimeistään seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Omaishoitajan vapaat järjestetään siten, että käytetään ensisijaisesti omaishoidon sijaisjärjestelmää, avo- tai laitoshoidon lyhytaikaishoidon yksiköitä, terveyskeskuksen vuodeosastoja ja tai muita kunnan hyväksymiä hoitopalveluja kuten tilapäistä perhehoitoa, jolloin hoito tapahtuu perhehoitajaksi hyväksytyyn henkilön kotona.

Kun omaishoitajan lakisääteinen vapaa järjestetään sijaishoitajan avulla, sijaishoitajan ei tarvitse olla hoidettavan omainen tai muu läheinen henkilö. Sijaishoitajan tulee olla tehtävään soveltuva henkilö. Sijaishoitajan kanssa tehdään toimeksiantosopimus ja silloin hoito

tapahtuu asiakkaan kotona. Sijaishoitajan kanssa tehtävä toimeksiantosopimus tehdään määräajaksi, korkeintaan kalenterivuodeksi kerrallaan.

Sijaishoitajalle maksettava palkkio on 58,00 € /vuorokausi.

Kun omaishoitajan lakisääteinen vapaa järjestetään tilapäisen perhehoidon avulla, perhehoitajalle tehdään perhehoidon toimeksiantosopimus. Perhehoitajalle maksetaan kunnanhallituksen hyväksymä tilapäisen perhehoitajan hoitopalkkio ja kulukorvaus. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain 6 b §: n mukaan hoidettavan maksettavaksi voi tulla vapaavuorokautta kohti korkeintaan 11,40 € niistä palveluista, jotka korvaavat omaishoitajan antamaa hoitoa riippumatta siitä, mitä palveluja käytetään. Sijaishoitona järjestetystä vapaasta kunta ei peri omavastuusuutta. Muiden vapaapäivien ajaksi järjestämästä hoidosta kunta voi periä maksuja asiakaslain muiden säännösten mukaan.

Omaishoitajan ns. virkistysvapaana voidaan käyttää omaishoidon päivätoimintaa, jonka kesto on 5-7 tuntia ja siihen sisältyy aamupala ja lounas tai vaihtoehtoisesti lounas ja ilta-päivän välipala. Päivätoiminnan tarkoitus on tarjota hoidettavalle virkistystä ja kuntoutusta ja omaishoitajalle vapaa-aikaa asiointia tai omaa virkistäytymistä varten. Hoidettavan osallistuminen omaishoidon päivätoimintaan tai poissaolo kotoa muun vastaavan toiminnan vuoksi 5-7 tuntia päivässä ei poista omaishoitajalta vapaapäiväoikeutta. Kuljetus päivätoimintaan tapahtuu omaishoitajan toimesta tai asiakkaalle myönnetyn kuljetustuen avulla.

Hoitopalkkion maksaminen omaishoidon keskeytymisen ajalta

Hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovitun lyhytaikaishoidon vuoksi hoitopalkkion maksamista ei keskeytetä. Myöskään laissa säädettyjen omaishoitajalle järjestettävien vapaiden pitäminen ei keskeytä hoitopalkkion maksamista. Äkillisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy hoitopalkkion maksaminen kuukauden kuluttua. Hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä kunta keskeyttää hoitopalkkion maksamisen keskeytyksen alkamisesta seuraavana päivänä. Hoidettavalle tai hoitajalle myönnetyn korkeintaan 14 vrk kestävän kuntoutusjakson ajalta ei keskeytetä hoitopalkkion maksamista.

Omaishoitosopimuksen päättyminen

Lain lähtökohtana on hoidettavan edunmukaisen hoidon toteutuminen. Kunta voi irtisanoa omaishoitosopimuksen irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Hoitajan irtisanomisaika on yksi kuukausi. Irtisanomisajoista riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoidettavan hoito terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi. Sopimus tulee purkaa välittömästi jos sen jatkaminen vaarantaa joko hoidettavan tai hoitajan terveyden tai turvallisuuden.

Omaishoidon kriteerit

Kodin ulkopuolinen asiointi ja taloustyöt eivät riitä omaishoidon tuen myöntämisperusteeksi. Kotonaolopäiviä tulee olla vähintään puolet kuukaudesta, jotta omaishoidon tukea voidaan antaa. Hoitopalkkio alennetaan, jos asiakkaalle on myönnetty henkilökohtainen avustaja keskimäärin yli seitsemäksi (7) tunniksi päivässä. Jos asiakas saa kotihoitopalveluja yli 40 tuntia kuukaudessa, omaishoidontukea ei voida myöntää.

I Maksuluokka / Päivittäinen runsas hoidon tarve

Omaishoidon tuen hoitopalkkio on **1.3.2020 alkaen 408,09 €/kk.**

Hoidettava tarvitsee **toistuvasti runsasta hoivaa, huolenpitoa, valvontaa ja / tai ohjausta päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa (esim. aamu- ja iltatoimet, ruokailu, WC-käynnit, hygienian hoito).** Hoidettavan hoito ja huolenpito sitoo omaishoitajan useita kertoja päivässä tai useita tunteja päivässä. Hoidettava voi olla osan päivästä yksin, mutta ei pääsääntöisesti voi asua yksin.

Maksullista kotihoidon palvelua on käytössä omaishoidon päivätoiminnan lisäksi vähäisessä määrin, yksilöllisesti harkiten korkeintaan 23 tuntia kuukaudessa.

Tähän maksuluokkaan kuuluvat yli seitsemän (7) vuorokautta kalenterikuukaudessa säännöllisessä lyhytaikashoidossa olevat asiakkaat, joiden hoitoisuus on II maksuluokan mukaista. Hoidettavan ollessa hoidossa säännöllisesti kaksi viikkoa kotona ja kaksi viikkoa hoitopaikassa, maksetaan omaishoidon tuki I maksuluokan mukaan, eikä omaishoitajalla ole oikeutta lakisääteisiin vapaapäiviin.

Viitteellinen RAVA-toimintakykyindeksi on vähintään 2,5 ja /tai MMSE 20 tai alle

II Maksuluokka / Lähes jatkuva ympärivuorokautisen hoidon tarve

Omaishoidon tuen hoitopalkkio on **1.3.2020 alkaen 537,62 €/kk.**

Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa, huolenpitoa ja / tai valvontaa monissa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa. Näitä ovat esim. hoidettavan avustaminen tai ohjaaminen WC-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa ja ruokailussa. **Hoitotyö sitoo hoitajan lähes ympäri vuorokauden niin, että hoidettavan voi jättää yksin korkeintaan 1-2 tunniksi.** Hoidettava ei kykene asumaan yksin. **Hoidettavuus on lähes samaa tasoa kuin tehostetun palveluasumisen piirissä olevalla asiakkaalla.**

Mikäli omaishoitaja hoitaa hoitotyön sitovuudeltaan II maksuluokkaan kuuluvaa asiakasta ja asiakas saa kotihoitopalveluja korkeintaan 30 tuntia kuukaudessa suhteutettuna kotonaolo jaksoihin, alennetaan omaishoidon tuen palkkio I maksuluokan mukaiseksi. Tähän maksuluokkaan kuuluvat yli seitsemän (7) vuorokautta kalenterikuukaudessa säännöllisessä lyhytaikashoidossa olevat asiakkaat, joiden hoitoisuus on III maksuluokan mukaista.

Viitteellinen RAVA-toimintakykyindeksi on vähintään 3,00 ja /tai MMSE 17 tai alle

III Maksuluokka / Runsa ympärivuorokautinen hoidon ja erityistuen tarve

Omaishoidon tuen hoitopalkkio on **1.3.2020 alkaen 803,33 €/kk**

Hoidettava tarvitsee ympärivuorokautisesti erityisen runsaasti hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa kaikissa päivittäisissä toiminnoissa, esimerkiksi hoidettava tarvitsee toisen henkilön apua WC-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa ja ruokailuissa, eikä häntä voi jättää yksin. Hoidon tarve sitoo hoitajan runsaasti ja säännöllisesti kaikkina vuorokauden aikoina. Ilman omaishoitajan antamaa apua hoidettava olisi pysyvässä laitoshoidossa. Maksullista kotihoidon palvelua voidaan antaa palvelutarpeen mukaan enintään 40 tuntia kuukaudessa suhteutettuna kotona olojaksoihin.

Viitteellinen RaVa-toimintakykyindeksi on yli 3,50 ja/tai MMSE 12 tai alle.

IV Maksuluokka / Omaishoidon tuen korottaminen erityistilanteissa/ erityisen raskas siirtymävaihe

Omaishoidon tuen palkkio on **1.3.2020 alkaen 1054,55 €/kk**

Hoidettava on saattohoitovaiheessa tai on äkillisen vaikean sairauden tai vammautumisen vuoksi täysin avuton. Omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana estynyt tekemästä ansiotyötään. Omaishoitaja voi olla vuosilomalla, säästövapaalla tai muulla sellaisella palkallisella työvapaalla omasta työstään tai hänellä voi olla eläketuloja. Hoito on sitovaa, raskasta ja jatkuvaa läsnäoloa vaativaa. Maksullisia kotihoidon palveluja voi olla korkeintaan 40 tuntia kuukaudessa eikä ne vähennä hoitopalkkiota tässä tilanteessa.

Tukihenkilökorvaus 1.3.2020 alkaen 204,05 € , ei oikeuta omaishoidon vapaaseen ja tämä korvaa kotihoidon palvelua